

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek (sprawozdawca)

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z powództwa J. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w P. reprezentowanemu przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 lutego 2017 r.,

skargi kasacyjnej powódki na postanowienie Sądu Okręgowego w B.

z dnia 31 lipca 2014 r., sygn. akt VI Pa [...],

1. oddala skargę kasacyjną;

2. nie obciąża powódki kosztami postępowania w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 stycznia 2014 r. Sąd Rejonowy w B. oddalił odwołanie j. K. przeciwko Zakładowi Karnemu w P. o odszkodowanie w kwocie 39.776,88 zł i zadośćuczynienie w kwocie 10.000 zł w związku z dyskryminacją.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powódka pełniła służbę od dnia 1 marca 2005 r. na stanowisku młodszego inspektora działu kadr w stopniu młodszego chorążego. W dniu 3 kwietnia 2006 r. sporządziła wniosek o przeniesienie na niższe stanowisko służbowe, tj. starszego strażnika działu ochrony. Jej obowiązki

polegały na obsłudze stanowiska dowodzenia, w szczególności obsłudze urządzeń sygnalizacji alarmowej oraz monitorowaniu terenu jednostki, także elektronicznym sterowaniu krat do budynków mieszkalnych i obserwacji monitorów telewizji przemysłowej. Stanowisko pracy powódki było kontrolowane przez inspektora BHP w 2011 r. i wówczas stwierdzono, że monitory mają odpowiednie certyfikaty.

Dalej ustalono, że w związku ze zmianami została przeniesiona na stanowisko oddziałowego w budynku B, a jej dotychczasowe obowiązki zostały przejęte przez innych funkcjonariuszy. Przedmiotową pracę wykonywała przez 6 dni, a następnie była długotrwale niezdolna do pracy. W tym czasie w oddziale był jeden niebezpieczny osadzony. W dniach 13 i 28 grudnia 2012 r. została zobowiązana do udziału w konwojach, jednak wzięła udział tylko w pierwszym z nich, gdyż dotyczył konwojowania kobiet. Powódka złożyła wniosek o przeniesienie do działu ewidencji. Orzeczeniem z dnia 11 marca 2011 r. Wojewódzka Komisja Lekarska MSWiA w B. stwierdziła u powódki przeciwskazania do ciężkiej pracy fizycznej, w złych warunkach atmosferycznych i w narażeniu na alergen. Nie stwierdzono u niej żadnych przeciwskażeń do służby na stanowisku starszego strażnika.

W ocenie Sądu pierwszej instancji stwierdził, że roszczenia oparte na przepisach Kodeksu pracy nie są zasadne, gdyż nie była ona pracownikiem, a mianowanie jej na stanowisko funkcjonariusza służby więziennej doprowadziło do nawiązania stosunku służbowego. Sąd Rejonowy przesądził, że droga sądowa jest dopuszczalna (art. 1 k.p.c.), po czym oceniał, czy w sprawie doszło do naruszenia dóbr osobistych powódki. Wynik tego postępowania doprowadził do wniosku, że powódka nie udowodniła, by doszło do naruszenia jej dóbr osobistych, bowiem jej twierdzenia wynikają z subiektywnych spostrzeżeń. Krótko mówiąc, powódka każdą czynność przełożonych, związaną z wykonywaniem pracy, traktowała jako szykanę, dyskryminację i nierówne traktowanie. Nie doszło też do nieprawidłowości w kontekście ścieżki zawodowej powódki. Sąd I instancji podkreślił, że stopień młodszego chorążego nadaje się osobie podejmującej służbę, która legitymuje się wyższym wykształceniem.

Od wyroku Sądu Rejonowego powódka wniosła apelację, podnosząc zarzut naruszenia art. 379 pkt 2 k.p.c. (brak zdolności sądowej strony pozwanej) i

wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Postanowieniem Sądu Okręgowego w B. z dnia 31 lipca 2014 r. uchylono zaskarżony wyrok i odrzucono pozew.

Sąd odwoławczy zauważył, że zakłady karne nie posiadają osobowości prawnej i zdolności sądowej. Posiada ją Skarb Państwa, który jako osoba prawna jest w stosunkach cywilnoprawnych podmiotem praw i obowiązków. Konstrukcja jednolitości Skarbu Państwa, jako osoby prawnej, wywiera w sferze przepisów proceduralnych ten skutek, że określenie jednostki organizacyjnej (*statio fisci*) nie wpływa na oznaczenie osoby pozwanego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 kwietnia 1983 r., IV CR 66/83, OSNCP 1984 nr 1, poz. 5; z dnia 11 maja 1999 r., I CKN 1148/97, OSNC 1999 nr 12, poz. 205). Zgodnie z art. 67 § 2 k.p.c. zdolność sądowa przysługuje Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez organ jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w sprawie nie ma zastosowania art. 460 § 1 k.p.c., bowiem funkcjonariusz służby więziennej nie jest pracownikiem. Z tego względu zdolność sądowa przysługiwała w sprawie Skarbowi Państwa, takiego przymiotu nie posiadał Zakład Karny w P.. Jednocześnie ujawniona wada nie może być konwalidowana (art. 70 § 1 k.p.c.). Sąd odwoławczy podkreślił, że intencją powódki było pozwanie Zakładu Karnego w P., o czym świadczą składane w sprawie pisma procesowe. W tej sytuacji wprowadzanie do postępowania innego podmiotu przez Sąd nie jest możliwe, zwłaszcza gdy strona jest reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2001 r., III CZP 10/01). Stąd wniesiony pozew podlegał odrzuceniu z mocy art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c., co obligowało Sąd Okręgowy do orzeczenia z mocy art. 386 § 3 k.p.c.

Skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego złożył pełnomocnik powódki, zaskarżając orzeczenie w całości i zarzucając naruszenie:

- art. 70 § 1 w związku z art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c., art. 70 § 2 k.p.c. w związku z art. 468 § 1 i 2 k.p.c. przez uznanie, że braki w zakresie zdolności sądowej pozwanego nie dają się uzupełnić, a tym samym pozew podlega odrzuceniu,

zamiast stwierdzenia nieważności postępowania i zniesienia postępowania i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Mając powyższe na uwadze skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej zwrócono uwagę, że ostatecznie kwestia roszczeń funkcjonariuszy Służby Więziennej została wyjaśniona w uchwałach Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 2013 r., III PZP 4/13 i III PZP 5/13. Jednak skoro funkcjonariusz dochodzi roszczenia na tle art. 220 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (roszczenie rozpoznawane przed sądem pracy), to rozstrzygnięcia w sprawie wymaga, czy pozwanym może być Zakład Karny, a nie Skarb Państwa. Nadto z art. 70 § 1 i 2 k.p.c. wynika możliwość uzupełnienia zdolności sądowej lub procesowej, a Sąd tej opcji nie wykorzystał. Z kolei odwołanie się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2001 r., III CZP 10/01 jest wadliwe, gdyż dotyczy ona innej sytuacji. Wówczas chodziło o stwierdzenie, że strona powoda jest podmiotem odrębnym od Skarbu Państwa. Intencją strony powodowej było pozwanie jej pracodawcy, czyli jednostki odpowiedzialnej za jej stosunek pracowniczy. W tej sytuacji w sprawie powinny być wyznaczone czynności wyjaśniające (art. 468 § 1 i 2 k.p.c.). Podniesione uchybienia czynią skargę kasacyjną zasadną.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany (Zakład Karny w P.) wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Odpowiedź na skargę kasacyjną powódki wniosła także Prokuratura Generalna Skarbu Państwa, w związku z doręczeniem jej odpisu skargi kasacyjnej J. K. w dniu 2 marca 2016 r. Z treści pisma wynika żądanie oddalenia wniesionej skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zawiera uzasadnionych podstaw.

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania. Skarżący wadliwego rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego upatruje w istotnym naruszeniu przepisów postępowania, przy czym zwraca uwagę (we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania), że Sąd Okręgowy powinien dostrzec nieważność postępowania, a tym samym uchylić zaskarżony wyrok, znieść postępowanie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Specyfika przedmiotowej sprawy obliuguje jednak w pierwszej kolejności do wyjaśnienia zarzutów procesowych, przy uwzględnieniu uregulowań materialnoprawnych związanych z organizacją Służby Więziennej, bowiem dopiero wówczas czytelna stanie się perspektywa uregulowana w art. 379 pkt 2 k.p.c.

Stanowisko Sądu Okręgowego opiera się następujących podstawach. Powódka konsekwentnie w toku procesu pozywała Zakład Karny w P., który nie ma osobowości prawnej, a - co za tym idzie - także zdolności sądowej.

Aktualnie należy zwrócić uwagę, że zagadnienie związane z poprawnym określeniem strony pozwanej w przypadku sporu funkcjonariuszy Służby Więziennej zostało rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 września 2016 r., (III PZP 7/15, LEX nr 2109641), zgodnie z którą stroną pozwaną w sprawie z odwołania funkcjonariusza Służby Więziennej od orzeczenia oraz postanowienia kończącego postępowanie dyscyplinarne jest Skarb Państwa - jednostka organizacyjna, której kierownik wydał to orzeczenie lub postanowienie (art. 263 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 713 ze zm. w związku z art. 67 § 2 k.p.c.), a sądem właściwym do rozpoznania odwołania jest sąd okręgowy (art. 17 § 1 pkt 1 k.p.c.). Przytoczony judykat stanowi nawiązuje do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 2013 r., (III PZP 5/13, LEX nr 1360420), w myśl której funkcjonariusz Służby Więziennej może skutecznie dochodzić przed sądem pracy zasądzenia od Skarbu Państwa - właściwego Zakładu Karnego odpowiedniej kwoty tytułem pomocy finansowej na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych, jeżeli mimo spełnienia ustawowych przesłanek jej uzyskania i złożenia stosownego wniosku nie

została mu ona niezwłocznie wypłacona (art. 184 ust. 1 i art. 220 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, Dz.U. Nr 79, poz. 523 ze zm. i art. 455 k.c.).

Wyrażone w uchwałach zagadnienie dotyczy kluczowej dla procesu kwestii właściwego określenia strony pozwanej w przypadku sporu między funkcjonariuszem a zatrudniającym go podmiotem. Oczywiście nie chodzi tu o element pracowniczego sporu, gdyż funkcjonariusza z jednostką nie łączy stosunek pracy. Cech tego stosunku nie zmienia przyznanie sądom pracy właściwości do rozpoznania sporów o roszczenia ze stosunku służbowego funkcjonariuszy w sprawach niewymienionych w art. 218 ust. 1 i art. 219 ust. 1 i 2 (por. art. 220 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, Dz.U. z 2010 r. Nr 79, poz. 523 ze zm., dalej ustawa o SW). Idąc dalej nie można zdolności sądowej strony pozwanej rozpoznawać w kategoriach opisanych w art. 460 § 1 k.p.c. Skoro spory o roszczenia ze stosunku służbowego funkcjonariuszy w powyższym zakresie zostały przekazane do rozpoznania przez sądy pracy, to są one niewątpliwie sprawami cywilnymi w rozumieniu art. 1 k.p.c., jako „inne sprawy, do których przepisy Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się z mocy ustaw szczególnych”. W tej sytuacji należy uznać, że z art. 220 ustawy o SW wynika wola ustawodawcy zastosowania do rozważanych sporów przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy. W przeciwnym razie niezrozumiałe byłoby przekazanie tych spraw do rozpoznania przez sądy pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2015 r., III PK 7/15, LEX nr 1816597). Opisany kierunek interpretacyjny został zapoczątkowany już wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2009 r. (I PK 226/08, OSNP 2011 nr 3 - 4, poz. 33), zgodnie z którym sprawy dotyczące odpowiedzialności majątkowej żołnierzy są rozpoznawane w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy (art. 1 k.p.c. w związku z art. 18 ustawy z dnia 25 maja 2001 r. o odpowiedzialności majątkowej żołnierzy (Dz.U. Nr 89, poz. 967 ze zm.)). Zdolność sądowa w tych sprawach przysługuje Skarbowi Państwa, a nie jednostce wojskowej, z której działalnością wiąże się roszczenie przeciwko żołnierzowi (nie stosuje się art. 460 § 1 k.p.c.).

Transponując powyższe na grunt przedmiotowej sprawy nie można też pominąć, że zdolność do występowania w procesie w charakterze strony mają

osoby fizyczne oraz osoby prawne (art. 64 § 1 k.p.c.). W myśl art. 64 § 1¹ k.p.c. zdolność sądową mają także jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Już z powyższego wynika, że do oceny zdolności prawnej nie wystarczy analiza przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, bowiem umocowanie do działania w procesie może wynikać z przepisów szczególnych (np. zdolność osobowej spółki prawa handlowego – spółki jawnej, komandytowej, partnerskiej z mocy art. 8 ust. 1 Kodeksu Spółek Handlowych). Znaczenia zdolności sądowej dla przebiegu procesu nie trzeba podkreślać, gdyż jej brak prowadzi do odrzucenia pozwu (art. 199 § 1 pkt 3).

W pierwszym rzędzie należy ocenić status pozwanego, który został określony jako Zakład Karny w P., w szczególności czy on posiada taką zdolność z mocy przepisów szczególnych, tj. ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o SW). Analiza przepisów ustawy o SW nie prowadzi do wniosku, że taki podmiot może brać udział w procesie, co niewątpliwie stanowi bezwzględną ujemną przesłankę procesową. Stosownie do art. 1 ustawy o SW, Służba Więzienna jest umundurowaną i uzbrojoną formacją apolityczną podległą Ministrowi Sprawiedliwości, posiadającą własną strukturę organizacyjną. Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o SW jednostkami organizacyjnymi Służby Więziennej są: Centralny Zarząd Służby Więziennej; okręgowe inspektoraty Służby Więziennej; zakłady karne i areszty śledcze; Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej oraz ośrodki szkolenia Służby Więziennej i ośrodki doskonalenia kadr Służby Więziennej.

Powyższe spostrzeżenie pozwala na konstatację, że zakład karny jest państwową jednostką organizacyjną, która nie została wyposażona w odrębną zdolność prawną (procesową). W doktrynie prawa cywilnego przyjmuje się w zasadzie, że wyposażenie w zdolność prawną jednostek niebędących osobami prawnymi następuje, podobnie jak w przypadku nadawania osobowości prawnej, przy wykorzystaniu normatywnej metody regulacji uzależniającej tę zdolność od przyznania jej w ustawie. Zamiar ten może zostać zrealizowany w sposób opisowy przez wskazanie istotnych cech tego przymiotu. Za wystarczające uznaje się posłużenie się sformułowaniem, według którego jednostka dysponuje zdolnością „nabywania praw i zaciągania zobowiązań” lub „nabywania we własnym imieniu

praw i zaciągania zobowiązań” (E. Gniewek, Komentarz do art. 331 k.p.c. (w:) E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2016).

Poza sporem jest, co przyznaje sam skarżący, że Zakład Karny w P. jest państwową jednostką organizacyjną, a więc zdolność sądową ma Skarb Państwa i on powinien występować jako pozwany w sprawie z powództwa J. K.. Sam Zakład Karny w P. stanowi jedynie jednostkę organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie.

Skarb Państwa jest z mocy art. 33 k.c. jedną osobą prawną, szczególnego rodzaju z uwagi na swoją pozycję względem innych osób prawnych. Jego specyfika wynikająca z prawa materialnego odbija się także w płaszczyźnie przepisów prawa procesowego. Należy podkreślić, że Skarb Państwa nie podlega wpisowi do rejestru, nie działa poprzez swoje organy, lecz przez wiele państwowych jednostek organizacyjnych (*stationes fisci*), pełniących funkcje podobne do funkcji organów, a w przepisach określających jego strukturę nie wskazano jego siedziby i adresu (szerzej zob. M. Podleś, Reprezentacja Skarbu Państwa w procesach cywilnych z udziałem Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa: zagadnienia wybrane [w]: Prace z prawa cywilnego: dla uczczenia pamięci profesora Jana Kosika, [red. nauk. Piotr Machnikowski]. – Wrocław, Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 2009. - (Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo; s. 308).

Prawidłowe oznaczenie stron procesu jest, jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, obowiązkiem wnoszącego pozew (art. 126 § 1 pkt 1 k.p.c.). Skutki nieprawidłowego oznaczenia ponosi wnoszący pismo. Jeżeli w pozwie wskazana została jednostka organizacyjna nieposiadająca zdolności sądowej, obowiązkiem sądu jest odrzucić pozew na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. i tak uczyniono w rozpoznawanej sprawie.

Za chybiony należy uznać zarzut naruszenia art. 70 § 1 k.p.c. W myśl tej normy jeżeli braki w zakresie zdolności sądowej lub procesowej albo w składzie właściwych organów dają się uzupełnić, sąd wyznaczy w tym celu odpowiedni termin. Istota tego uregulowania oznacza, że dodatkowe czynności mają na celu uzupełnienie braków tego podmiotu, który jest pozwany w procesie. Zwykle rzecz sprowadza się do sytuacji, kiedy przymiot zdolności sądowej zależy od dopełnienia określonej czynności, najczęściej o charakterze rejestracyjnym (np. wpis do

rejestr). Wówczas to sąd obowiązany jest wyznaczyć odpowiedni termin, w którym strona przeprowadzi czynności potrzebne do uzyskania zdolności sądowej. Po pozytywnym dopełnieniu tych czynności stroną postępowania jest nadal ten sam podmiot, tylko już prawidłowo wyposażony w zdolność sądową.

Skarżący nie mają racji twierdząc, że przepis art. 70 § 1 k.p.c. stosuje się do wypadków, kiedy strona występująca w sprawie wprowadzie nie ma zdolności sądowej, ale zdolność taką ma inny podmiot, zaś realizacja przewidzianych w tym przepisie obowiązków polegałaby na żądaniu przez Sąd, by wskazano mu ten inny podmiot. Powołany przepis reguluje zupełnie inną sytuację. Sformułowanie „jeżeli braki w zakresie zdolności sądowej (...) dają się uzupełnić” oznacza, że chodzi o uzupełnienie braku zdolności sądowej tej strony, która występuje w procesie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2004 r., IV CSK 307/03, LEX nr 578045).

Oceny nie zmienia powołana przez skarżącego uchwała Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 1987 r., III CZP 71/87, OSNC 1989 nr 5, poz. 70 z glosą W. Broniewicza, OSP 1990 nr 11 – 12, poz. 366), zgodnie z którą brak zdolności sądowej powodowego społecznego komitetu budowy świetlicy wiejskiej może być w myśl art. 70 § 1 k.p.c. uzupełniony przez wstąpienie do udziału w sprawie Skarbu Państwa albo osób fizycznych będących członkami tego komitetu. W judykaturze wyjaśniono, że orzeczenie dotyczyło szczególnego stanu faktycznego, spotkało się z krytyką doktrynalną i nie zostało zaaprobowane w późniejszych rozstrzygnięciach. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2001 r., III CZP 10/01, OSNC 2001 nr 10, poz. 147, w myśl której Sąd nie jest władny oznaczyć Skarbu Państwa jako strony powodowej wówczas, gdy żądanie oparte zostało na twierdzeniu, że jednostka wskazana jako strona powodowa jest podmiotem odrębnym od Skarbu Państwa.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że strona nie pozywała Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w P.. Nie doszło zatem do sytuacji mylnego oznaczenia strony, która potencjalnie zapobiegałaby możliwości odrzucenia pozwu. Chodzi o sytuację, w której np. strona określa skrótem swego przeciwnika procesowego, a nie pełną nazwą. Wówczas sprostowanie tej niedokładności i określenie jednostki pełną nazwą nie stanowi naruszenia prawa (por. wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 22 czerwca 2016 r., V CSK 139/06, LEX nr 196953). Nie doszło też w toku procesu do sprecyzowania określania strony pozwanej. Sąd Okręgowy podkreślił, że w toku całego procesu powódka, reprezentowana przez profesjonalistę, określała stronę pozwaną jako Zakład Karny w P.. Zatem kierunek zaskarżonego rozstrzygnięcia nie pomija zachowania strony, które uzewnętrzniałoby jej zamiar sprecyzowania podmiotu po stronie pozwanej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2004 r., I CSK 342/04, LEX nr 467459). W końcu możliwa byłaby zmiana oznaczenia strony pozwanej (art. 350 k.p.c.) o ile w sentencji orzeczenia sąd oznaczyłby stronę niezgodnie z zebrany w sprawie materiałem dowodowym. Natomiast jest ona niedopuszczalna, gdy powód wskazał jako stronę osobę nieposiadającą zdolności sądowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1998 r., II CKN 817/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 16; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2009 r., II CSK 681/08, LEX nr 519307).

Natomiast postulowany w skardze obowiązek byłby aktywny w razie pozwania Skarbu Państwa i jednoczesnego wadliwego określenia jednostki organizacyjnej, z którą wiąże się dochodzone w sprawie roszczenie. Jeżeli dochodzone roszczenie wiąże się z działalnością Skarbu Państwa reprezentowanego przez różne jednostki organizacyjne, to ustalenie zakresu odpowiedzialności każdej z nich nie należy do kompetencji i obowiązku sądów. Sąd ma jedynie obowiązek dbania o to, by Skarb Państwa był reprezentowany w procesie przez ten jego organ czy też przez te jego organy, z których działalnością wiąże się dochodzone roszczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 1970 r., II CR 301/70, OSNC 1971 nr 3, poz. 55 z glosą J. Krajewskiego, Państwo i Prawo 1971 nr 12, s. 1082).

Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia art. 468 § 1 i 2 k.p.c. dotyczącego zakresu i celu czynności wyjaśniających. Po pierwsze, ów przepis jest adresowany do Sądu pierwszej instancji. Po wtóre, art. 468 k.p.c. nie ma zastosowania w postępowaniu apelacyjnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2011 r., III UZ 27/11, LEX nr 1129133).

Agregacja powyższych okoliczności ujawnia, że w sprawie nie doszło także do naruszenia art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. Przepis dotyczy przypadków, gdy Sąd ma

obowiązek odrzucić pozew. Jedną z przesłanek jest brak zdolności sądowej jednej z procesujących się stron. Jak już wyżej wskazano takiej zdolności nie posiada pozwany i w sprawie był to brak pierwotny. Weryfikacja przesłanek wymienionych w art. 199 k.p.c. powinna mieć miejsce w każdym stadium sprawy. Z tego też względu nie można aprobować stanowiska skarżącego, że w sprawie miała miejsce nieważność postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.), skoro interwencja Sądu Okręgowego sanowała merytoryczne rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji, który nie dostrzegł ujemnych przesłanek procesowych. Zatem oparcie rozstrzygnięcia o art. 386 § 3 k.p.c. należy uznać za prawidłowe.

Jednocześnie należy zauważyć, że Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 11 lutego 2016 r. zwrócił skargę Sądowi drugiej instancji w celu doręczenia jej stronie przeciwnej (art. 398⁷ § 1 k.p.c. w związku z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa), co też miało wpływ na oznaczenie strony pozwanej w postępowaniu kasacyjnym, lecz nie wywarło wpływu na kierunek przyjętej wykładni prawa. Z treści stanowiska pełnomocnika powoda wyraźnie wynika, że jego intencją nie było prowadzenie procesu przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w P..

Z tych względów skarga kasacyjna podlega oddaleniu z mocy art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 102 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.